

inicjatywach angażujących do pracy na rzecz wspólnego celu jest uzależniony od liderów pracujących w partnerstwie ze wszystkimi podmiotami wspólnoty. Badania amerykańskie wykazują jak ważny jest wysoki poziom zaangażowania osób do osiągania wspólnych celów. Stanowi to olbrzymi potencjał dla udanych lokalnych wysiłków w osiąganiu rozwoju gospodarczego. Pamiętać jednak należy, że społeczności są coraz bardziej zdeterminowane, aby działać na własną rękę, a to z kolei sprawia, że rosną ich roszczenia o wsparcie i pomoc z zewnątrz, w szczególności pomoc rządu w postaci skoordynowanych i ukierunkowanych inicjatyw politycznych.

Społeczności lokalne muszą być kierowane, stymulowane i motywowane do działania przez lokalnego lidera. Przywództwo jest niezbędne dla realizacji procesu lokalnego rozwoju gospodarczego, dla zmobilizowania społeczności lokalnych i niezbędnych zasobów finansowych. Przywództwo może przejawiać się w formie silnego samorządu terytorialnego, silnej grupy społecznej lub istnieniem na jej terenie organizacji rozwoju.

Wsparcie wspólnotowe jest kluczem do skutecznego lokalnego rozwoju gospodarczego. Najlepsze studia przypadków są przykładami wszystkich elementów współpracy - partnerstwo samorządów, sektora przedsiębiorstw i społeczności - w ramach wspólnoty na rzecz realizacji wspólnej wizji przyszłości i ustalenia metod jej realizacji. Dzięki współpracy z sąsiadami, społeczności mogą połączyć zasoby i udziały w korzyściach. Regionalna i lokalna współpraca jest szczególną cechą wielu inicjatyw gospodarczych na rzecz rozwoju, w której duży nacisk kładzie się na budowanie sieci współpracy między społecznościami w celu wymiany doświadczeń, uczenia się od siebie i osiągnięcia silnej pozycji.

W 2007 roku J. Buzek napisał: „... Musimy znów nauczyć się współdziałać, rozmawiać i szanować partnerstwo na rzecz Polski. Jeśli zabraknie zaufania i dobrej woli pomiędzy politykami, samorządowcami, naukowcami i przedsiębiorcami, możemy zaprzepaścić wielki potencjał tkwiący w nowoczesnym zdecentralizowanym ustroju państwowym...”²⁴.

Даріюш Павлішчи
Республіка Польща

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СЕЛА: ПЕРСПЕКТИВИ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ

Заміна патерналістської системи управління сільським розвитком, що базувалася на провідній ролі колективних господарств в цьому процесі, на нежиттєздатну самоврядну зумовила те, що сільські поселення, як в Польщі,

²⁴ J. Buzek, *Mądry sposób na polskie pięć minut*, Rzeczpospolita, 13.07.2007.

так і Україні, опинилися в умовах нескоординованого регулятивного впливу управлінських суб'єктів. Спрощений аграрно-галузевий підхід до розуміння сільського поселення як соціальної бази сільського господарства, успадкований з радянських часів, гальмує розробку дієвого якісно нового механізму управління розвитком села як складної системи. Стратегічні перспективи розвитку Польщі та України вимагають подолання стереотипу розгляду економічного розвитку сільського поселення виключно крізь призму сільського господарства, що визначає актуальність даної проблеми.

Економічна підсистема села, що базується на діяльності різноманітних виробничо-господарських організацій, покликана створити матеріально-фінансові ресурси, які є необхідною умовою забезпечення соціального розвитку сільського поселення. Центральною ланкою цієї підсистеми залишається сільське господарство. В умовах трансформації соціально-економічної системи кардинально змінилася роль реформованих сільськогосподарських підприємств: з провідних суб'єктів управління розвитком села вони перетворилися в звичайні економічні суб'єкти, що діють в умовах гострої конкуренції, метою функціонування яких є отримання прибутку. Проблеми в становленні та розвитку економічної підсистеми села визначаються багатьма історичними, суспільно-політичними та господарсько-виробничими причинами. Їх усунення потребує застосування програмованого комплексного підходу державних, громадських, інституційних та самоврядних структур управління щодо подальшого регулювання трансформаційних процесів.

Домінуючою тенденцією в розвитку економічної підсистеми села є збереження й поглиблення його монофункціональності на сільськогосподарській основі. Формування тенденцій розвитку економічної підсистеми сільського поселення в умовах перехідного періоду відбувалося під дією таких чинників: а) затягування та непослідовності ринкових перетворень в аграрному комплексі як основі економічного потенціалу села; б) використання старих підходів в процесі реформування аграрного комплексу; в) переоцінки значення приватної власності на землю та інші засоби виробництва в ефективізації розвитку сільського господарства як чинника вирішення всіх складних проблем функціонування продовольчого комплексу країни; г) спрямованості реформування виробничого комплексу села виключно на трансформацію аграрної сфери, що усунуло можливість започаткування поліфункціонального економічного розвитку сільських; г) інерційності практики державного утримання сільського господарства, за якої пріоритетом державної підтримки визначаються не окремі перспективні сектори сільськогосподарського виробництва, а сільське господарство в цілому, що породжує домінування психології очікування фінансових та матеріально-ресурсних вливань з боку держави в керівників більшості

сільськогосподарських підприємств, які не залежать від ефективності їх господарської діяльності.

Потужний вплив на перехід розвитку економічної підсистеми села з кривої спаду на траєкторію зростання мали такі чинники: становлення багатокладної економіки на селі на основі запровадження приватної форми власності на землю та інші засоби виробництва, забезпечення вільного розпорядження ними з боку власників; поступова імплементація сучасних функцій менеджменту в діяльність суб'єктів господарювання в сільських поселеннях; визнання сільського господарства стратегічною галуззю національної економіки із значним експортним потенціалом, на що вказує широке правове поле державної політики в цій сфері. Тенденції розвитку економічної підсистеми села вказують на збереження галузевого підходу до забезпечення економічного розвитку сільських поселень, що не відповідає загальносвітовим тенденціям розвитку позаміської системи розселення.

Підприємницький сектор повинен бути основою виробничо-господарського потенціалу територіальних утворень, визначати можливість їх економічного та, зрештою, соціального розвитку. Враховуючи важливість та об'єктивну пріоритетність функціонування сільського господарства як основи сільської економічної підсистеми, з метою створення передумов для багатофункціонального розвитку сільських поселень, на основі аналізу ресурсного потенціалу їх економічного розвитку, пропонуємо розглядати село як полігон для становлення: 1) підприємств, діяльність яких базується на переробці сільськогосподарської сировини; 2) підприємств з обслуговування сільськогосподарського виробництва; 3) закладів сфери послуг; 4) промислових підприємств, діяльність яких базуватиметься на використанні сільських трудових ресурсів, вільних земельних ділянок, природно-ресурсного потенціалу території; 5) підприємств на основі використання народних промислів.

Становленню різносторонньої підприємницької діяльності в сільських поселеннях, задіяння її фіскальних можливостей в процесі наповнення сільського бюджету сприятиме відмова від ототожнення села та сільського господарства в наукових дослідженнях і діяльності органів влади; законодавче закріплення пріоритетності розвитку малого підприємництва на селі; імплементація в управлінську діяльність сільських органів місцевого самоврядування функції з надання консультаційно-інформаційних послуг підприємницьким структурам; удосконалення державного регулювання розвитку сільського господарства та інших форм підприємництва на селі.

Утвердження ідеї про хибність розуміння сільського господарства як ідентифікатора економічної підсистеми села має відбуватися із застосуванням засобів масової інформації, потенціалу науково-практичних конференцій на

основі обґрунтування ефективності багатопланової підприємницької діяльності в сільських поселеннях та використання світового досвіду в цій сфері. Дієвим може стати пропагування діяльності підприємницьких структур на селі, що буде позитивною рекламою сільському підприємництву, видання науково-популярної літератури з питань становлення підприємницького сектору в сільських поселеннях як методологічної бази його розвитку. Для відстеження проблем функціонування підприємницьких структур необхідним є проведення моніторингу соціально-економічної ситуації в сільських поселеннях, що б дало змогу визначити вплив підприємництва на розвиток сільської системи. Первинний аналіз розвитку економічної підсистеми села мають здійснювати органи місцевого самоврядування, передаючи його результати для узагальнення органам державного управління.

З метою раціоналізації процесу розвитку підприємництва на селі слід врахувати критерії оптимальності розміщення підприємницьких структур в сільській місцевості. Особливо на вплив цього фактору потрібно зважати при створенні підприємств сфери послуг з врахуванням характеру попиту на окремі послуги.

Подолання комплексу неповноцінності села, відмова від ототожнення його з розвитком сільського господарства дасть змогу реально забезпечити становлення ринкової економіки на всіх рівнях економічних систем Польщі та України, основою ефективного функціонування якої є підприємництво. Підприємницька сфера в сільських поселеннях може сприяти стабілізації соціально-економічної ситуації на селі, уникненню його повного занепаду, дотриманню принципу соціальної справедливості та відповідальності на основі гарантування загальнодержавних стандартів життя населення, незалежно від того в міських чи сільських населених пунктах воно мешкає. Без забезпечення розвитку реального сектора економіки села формування повноцінної матеріальної й фінансової бази сільського місцевого самоврядування, комплексний розвиток сільської системи є неможливі.

Алла Субботенко

Белорусский государственный экономический университет,
г. Минск

ОБОСНОВАНИЕ ОПТИМАЛЬНОЙ СЫРЬЕВОЙ ЗОНЫ САХАРНОГО КОМБИНАТА

Важным условием эффективного функционирования свеклосахарного подкомплекса является минимизация расстояний транспортировки сахарной свеклы. Так, увеличение расстояния перевозок до 100 км ведет к возрастанию затрат на 29 % и снижению качества сырья.